

Kuidas relva mitte kasutada

Relvakultuuri rääkides peame väga selgelt eristama euroopaliku relvakultuuri lähteid ameerikalikust lähenemisviisist. Kui esimene põhineb keskaegsel rüütlikultuuril ja pärast selle hääbumist on paljuski oma identiteedi kaotanud ning elab edasi tõdemuses, et relv on vaba mehe õigus, siis tänapäeva Ameerika relvakultuur pärineb Metsiku Lääne aegadest, mille keskmes on aksioom, et jumal löi küll inimese, aga Samuel Colt tegi nad võrdseteks.

See mõtteviis ajab oma siirdeid kahjuks ka Euroopasse ja Eestissegi. Relvade puhul peab eelkõige rääkima eetilistest kategooriatest. Kampaniaühiskonnale omaselt pöörame relvade puhul liialt palju tähelepanu nende omadustele ja võimalikule kahjulikule tagajärjele alles siis, kui see on osutunud vahendiks kurjuse käes. Relvad ja laskekunst, nagu iga teinegi kunstiliik, põhineb filosoofial, kultuuril, oskustel ja vastutusel ning nende ühiskondlikul koosmõjul ja võimel evida peale relva ja oskuste ka sellega kaasnevat vastutust.

Relvakandmise vastutus

Pimedal keskajal pälvis rüütlikandidaat relvakandmise õiguse alles pärast mitmeaastast teenistust paazines ning võis seejärel relvastatud kannupoisina teenida ja saata oma rüütli retkedel. Rüütlina pidi ta relvakandmise oskust toetama arvukatel turniiridel ja lahingutes. Loomulikult oli ka tol ajal metsades lindpriisid ja röövleid, kes eirasid igasuguseid tavasid ja reegleid ning seda ka relvakandmise mõistes. Rüütlikoodeksi keskmes oli eelkõige hea süda, mõistus, kurtuaassus ja iseloom ning alles seejärel tuli relv.

Nüüd olme oma paduliberalismis jõudnud sinnamaale, et soovime küll omada relva, aga sellega seonduvat oskust ja pidevat treenimist vajadust eirame. Toon võrdlusena kahevõitlusad, kus esmase tasemevõõ eksam algab baastehnikast ja katadest, mitte täiskontaktvõitlusest ellujäämise nimel. Kui baastehnika, õige mõtteviis ning võitluskunstidega seonduv filosoofia on paigas, alles siis saab liikuda kontaktvõitluse etappi. Sama printsiip kehtib ka relva omanemisel.

Relv on ka inimese üldise distsipliini vahend, mille eesmärk on selle kandjat kaitsta peale välise vaenlase ka sisemise kurjuse ja lovevuse eest. Relv ei saa ega tohi olla kurjuse ja kättemaksu vahend, vaid peab teenima kõrgemaid ideaale.

Kooselu relvaga muudab inimese elu kohe – sa vastutad, sul

EINAR LILLO
laskeinstruktor, reservohvitser

Kartma ei pea mitte seda, et relvad on tavaliste inimeste käes, vaid seda, et mõni relv on vale inimese käes.

lasub kohustus teiste ja loomulikult ka iseenda ees ning nende ees, kes on sulle lähedased. Relv ja selle omamine muudab elu. Miski ei ole enam endine. Sa tajud vastutust ja kohustust. Jõud ja agressiivsus jääb tagaplaanile, relvaga ei kaasne kõikvõimsuse või võitmatuse tunne. Kuid kas see ikka on alati nii?

Parafraaseerides Platonit, ei ole vabadus väärtus iseenesest, vaid väärtus on see, mida inimene vabadusega teeb ning mis on selle sisu ja kuidas seda kasutatakse. Vabadus kohustab, mitte ei anna õigust. Sama kehtib ka relvade, relvakultuuri ja relva kandmist ning kasutamist reguleerivate õigusaktide kohta. Ükski relv ei ole ohtlik, kui seda ei juhi orjameelne inimene, kes arvab, et talle on relva kaudu osaks saanud suur võim ja vabadus ning seetõttu on talle kõik lubatud.

Relv on vaba mehe tunnus ja õigus koos kohustuste ning vastutusega, relvastatud ori aga kasutab relva endale omaste tungete rahuldamiseks ja kuigi lõpuks pöördub relv tema enda vastu, jõuab ta autunde puududes panna toime tegusid, mis ei ole omased vabale mehele ega vasta rüütlikultuurile.

Tagamaks relvakultuuri kestvust, tuleb kultuurilise dekadentsi olukorras otsida abi rüütlikultuuri kõrgeaegadest ja selle sügava kihi alt otsida väärtusi ja ideaale, mis tagavad nii meie riigi, elanike kui ka üksikisiku moraalse ja füüsilise kaitstuse.

Usaldusküsimus

Paljud on toonud näiteks Soomet, kus enese ja vabariiklaseks on tsiiviilkaibes relva omanemine keelatud. Põhjendus on selge ja arusa-

dav: kui tunnete ennast ohustatuna, siis teavitage sellest politseid. Soome on turvaline riik ja kogukond aktsepteerib seda. Riik on selle usalduse välja teeninud. Ajaloost teame, et kui rahval oli häda käes, siis riik asus inimesi kaitsma. Talvesõda on selle parim kinnitus. Ka meie oleme uhked Vabadussõja ja selles saavutatud võidu üle, aga kui 1939.–1940. aastal oli vaja inimestel abi, siis...

Praegu on Eestis relva omamine turvalisuse tagamiseks lubatud ja riigil ei ole moraalset õigust seda keelata. Lojale ja seaduskuuleka kodaniku käes olev relv on oluline osa riigikaitseisest heidutusest ning see on riigi ja kodaniku vahelise usaldussuhte, relvakäsitsemise ja enesedistsipliini element ning turvalise ühiskonna tunnus. Seda tingimusel, et mõlemad oma lojaalsust ja võimet pidevalt ja tajutavalt kinnitavad.

Professor Peeter Tulviste mõtiskles juba 2012. aastal teemal, et kartma ei pea mitte seda, et relvad on tavaliste inimeste käes, vaid seda, et mõni relv on vale inimese käes. Tänapäeval on loodud kõik õiguslikud ja halduslikud võimalused selleks, et relv ei satuks vale inimese kätte. Kui paljud on relvaloatootlemisel eitava vastuse saanud ja millised on olnud põhjused? Palju teravam on küsimus, mis nendest inimestest on edasi saanud, kas riik tegeleb nende murede põhjuste ja probleemidega? Arutu relvakeelustamisega anname märkamatu ära ka osakese oma vabadusest.

Piirata või õppida?

Kas soovite liiklusesse autojuhti, kes ei oska tagurdada ega sooritada küljeboksi testi? Kas olete vaimustuses autojuhist, kes on juhtimisõiguse omandanud kümme aastat tagasi, aga vahepeal ei ole kordagi praktiseerinud?

Paar aastat tagasi jõustati relvaseaduse muudatus, mille järgi kehtestati relvaloatootlejale lisanõudena vähemalt 16 tunni- se esmaabikoolituse läbimise kohustus.

Selle nõude rakendamine oli vajalik ja samm edasi laskevõimega inimeste jaoks. Selle muudatuse kohaldamise üks argument oli võrdlus liikluseaduse vastava nõudega. Samas jäeti tähelepanuta, et juhtimisõiguse saamiseks peab läbima ka sõidukijuhtimise koolituse, mahuga 40 teooriaõppetundi ja 27 sõiduõppetundi.

Kuidas avada ja avardada relvaloatootleja mõttemaailma ja -viisi? Oluline on mo-

tivatsioon ja eeskuju. Kindlasti on vajalik kehtestada kindla õppekava alusel kohustuslik kursuse läbimine. Fookuses ei tohi olla ainult relvaeksami sooritamise. Kahjuks ei ole tahetud või julgetud analüüsida patoloogilise liiklusehuligaanide juhtimisõiguse aluseks olevaid kursusi ja nende korraldajaid. Iga väärkäitumise eest lasub moraalne vastutus ka teo sooritaja õpetajal.

Tippportlased peavad oma liikumistest ja treenimiskohtadest teavitama dopinguagentuuri ning olema valmis erakorraliste dopinguproovide andmiseks. Miks ei võiks samamoodi olla ka relvakandjate puhul nii korrakaitseiselt kui ka meditsiinilises vaates. Selle rakendamise minimeerib võimaluse, et relvakandja marsib läbi elu uduse pilguga, relv ühes ja õllepudel teises käes.

Lisaks on vaja hinnata relvaloatootleja stressitaluvust. Relva kasutamine hädakaitseolukorras ei ole niivõrd seotud tehnilise laskeoskuse, kui vaimne ja psühholoogilise ettevalmistusega. Aga ka neid olukordi tuleb teadvustada ja olla valmis oskusi rakendada. Meistriks saab harjutades – kui soovid laskmises olla täpne ja kiire, siis selle eel- dus on baastehnika omandamine ja sellest tulenev kindlustunne. Tehnika peab olema viidud reflekside tasandile, et oskused toimiksid ka kriisilukorras.

Üldjuhul kaasneb hädakaitseolukorda sattununa ka hirmufaktor ning sellega kaasnevad füsioloogilised reaktsioonid mõjutavad ajutegevust, sealt omakorda tulenevad signaalid aga mõjutavad inimese käitumist. USAs on uuritud politseinike stressikäitumist ning selgus, et keskmise pulsisagedusega 118 oli laskeharjutusel märgi tabamise protsent 97,12. Kui aga lisandus uus stressor ja simulatsiooniuülesanne ning pulss tõusis 160ni, siis tabamisprotsent langes 16le. Ning seda treenitud ja erikoolituse saanud ametnike puhul.

Igaüks võib oletada, et kui märki tabamise protsent ilma liisastressorita on kasvõi 70, siis stressori lisandudes kahaneb see ilmselt nullilähedaseks. Soomes tehtud uuringud stressori, pulsisageduse ja soorituse seostest kinnitavad, et kõrgema pulsisageduse puhul täheledatakse olulist soorituse vähenemist ning eriti kõrge pulsi korral tegutsemisvõimetust, ehk see on olukord, kus relv pööratakse kandja vastu.

Võtmeküsimus on, kuidas relva mitte kasutada. Ainsad asjad, mida ei saa tagasi kutsuda, on väljalastud kuul ja öeldud sõna – mõlemad on hävitava jõuga.

NÄDALA TIPUD

LAUR UUDAM
arvamustoimetaja

1 Aivar Mäe ja viirus

Erinevaid teatreid juhtides suure hulga imetlust ära teeninud Aivar Mäe sai nüüd kaela hulgi anonüümseid süüdistusi ebasobivas käitumises. Estonia nõukogu oli teatrijuhi küsimust arutades kui paraliiseeritud – tunti muret, et teatri koridor võib jääda süngeks ja eluröömuta, kui enam kallistada ja suudeldagi ei tohi. Sel juhul esitaks äkki preensioonid ka koroonaviirusele?

2 Viirus säästis jaaniläbust

Kui jaanipäevaeelse liikluse inimohvrid tegid ettevaatlikuks, möödus viirusejärgne jaanipäev üle ootuste vaikselt: ei õnnetusi, ei avarisiid. Hakka või arvama, et suurpidude keeld aitab vähendada lausjoomist, täis peaga rooli ronimist või ujuma kippumist. Tasuks ehk mõelda uute piirangute peale?

3 Maksuamet maasikapõllul

Koos maasikasaagi valmimisega valmib marjapõlde ründama ka maksuamet, et põllud sisse piirata ja kinniste piiride kiuste siia imbutunud ebeseaduslikud korjajad välja selgitada. Nii annab maksuamet oma panuse maksude laekumisse riigieelarvesse, aidates samal ajal tõsta ka kodumaise maasika hinda.

4 Viirus tuleb tagasi

Meil küll 2 + 2 reegel enam ametlikult ei kehti, kuid hõiskamiseks pole põhjust. Viirus ei kavatsegi jäljetult kaduda, vaid hakkab reipalt uuesti levima piirangutest liiga uljalt loobunud riikides. Juba panevad riigid jälle piire kinni ega võta vastu vahepeal külla kutsuda jõutud turiste.

5 Odav rahapesu

Kui muidu räägitakse, et Rootsi pangad teenivad siit meie turu väiksest arvastades ebaproportsionaalselt suure osa kogukasumist, siis rahapesutrahvidega on asi vastupidine. SEB pank sai finantsinspeksioonilt miljon eurot trahvi puuduste eest rahapesuvastases võitluses. Samal ajal trahvis Rootsi finantsinspeksioon sama pank sama asja eest 96 miljoni euroga. Miks oli Eesti trahv 100 korda lahjem? Kas rikkumine polnud piisavalt tõsine või ei julge välispangalt rohkem küsida?

SEISUKOHT

Inimeste loovus on kadunud

Enne kui olen jõudnud oma ajurakukesi liikuma suunata, haaran kätte telefoni, et otsingumootoris sisestada: „mida jaanipäeval teha“ või „kuidas oma tuba sisustada“ või „kassi joonistamine“. Nutitelefoni käe juures on muutunud ise mõtlemise ja loova lähenemise väga keeruliseks.

Lapsedki veedavad praegu tunde ekraanide ees, selle asemel et õues puuokstest mõõku valmistada või tigu võidusõite korraldada. Võimalusi mängimiseks on sadu kui mitte tuhandeid, aga lapsed mängivad ka lasteaias arvutis olemist. Muidugi on mugav ekraanile jooksma panna multifilm või lahti võtta telefonimäng, aga ilma ekraanita ei osatagi muud välja mõelda. Kuhu siis meie loovus kadunud on?

Mäletan hästi, kuidas vaid mõned aastad tagasi kirjutasin üles leiutisi ja joonistasin hunniku paberilehti igasuguseid tegelasi täis. Nüüd ümbritsevad mind päevad läbi vaid seadmed, millelt pilku pöörata on juba raske. Võib jäädagi unistama, et leiaks aega joonistamiseks või lihtsalt mõtete mõlgutamisekski. Inimestel lihtsalt pole aega loovad olla.

„Mõtlemine on võimatu!“ kõlab tänapäeval justkui kõige keerulisem ülesanne, sest juba koolipingis surutakse meid kasti sisse. Kunstitunnis joonistatakse samu asju, kirjandis kirjutatakse vaid ühtedel teemadel ja kõiki õpilasi hinnatakse samamoodi. Kui oled asjale lähenenud teise nurga alt, pööratakse pea viltu ja kästakse uuesti teha. Loov mõtlemine on takistatud, sest kardetakse eksida, aga pöörased ideed ei saagi ju tulla kasti seest.

CAROLIN LIIS TAMM
suvereporter

